

**Ilmiy amaliy
jurnal
№ 4 (6)
2026**

**YANGI
O'ZBEKISTON
IQTISODIYOTI**

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 4-son 2026 yil

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI
O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI**

YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI

4

ISBN 978-9943-5256-3-4

Toshkent – 2026

MUNDARIJA

Юлдашев Ш.Г. Конвергенция и поляризация развитых и развивающихся стран в эпоху развития искусственного интеллекта.....	8
Mamatov B.S. Foreign investment is an important factor of economic growth.....	15
Raximova K.N. Raqamli iqtisodiyot sharoitida telekommunikatsiya kompaniyasining rivojlanish tendensiyasi.....	22
Karimov Sh.X. Turizmni barqaror rivojlantirishda hududiy boshqaruv omillarining ahamiyati.....	26
Raximov D.Sh. To‘qimachilik sanoatida diversifikatsiya darajasi va iqtisodiy samaradorlik ko‘rsatkichlari tahlili.....	30
Rashidova K. Asalarichilik mahsulotlari bozorida marketing faoliyati samaradorligini oshirish.....	32
Хакимов Д.Р. Процессы, возможности и ограничения экономической интеграции между Республикой Узбекистан и Китайской Народной Республикой.....	37
Olimjanova Sh.O., Eshonqulov I.N. O‘zbekistonda agrar munosabatlarni takomillashtirishda resurs tejamkor texnologiyalarni joriy etish masalalari.....	42
Valikulov Sh.Z. O‘zbekistonda neft-gaz sanoatiga investitsiyalarni jalb qilishning institutsional muammolari va yechimlari.....	48
Ganieva L.S. Bojxona xizmatlari samaradorligini oshirishning nazariy asoslari.....	52
Axrorova N.U. Turizm xizmatlaridan tajriba iqtisodiyotiga o‘tish: evolyutsion tahlil.....	56
Kamilova A.N. Sanoat ishlab chiqarish korxonasida mehnatni normalashtirish menejmentini tashkil etish va takomillashtirish yo‘llari.....	61
Umurzakova Z.S. Sanoat korxonalarida ishlab chiqarish quvvatlaridan foydalanishni takomillashtirish chora-tadbirlari.....	66
Abdiyeva D.K. Priority directions for improving the national logistics policy in Uzbekistan.....	69
Xalimova N.J. Kreativ turizm: nazariy asoslar va ta’riflar qiyosiy tahlili.....	74
Maxramova N.Y. Strategik menejmentda qadriyatlar zanjiri: raqobatbardoshlikni oshirishning konseptual asoslari.....	78
Zaxirova G., Shavkatova N.O’. O‘zbekistonda turizmni rivojlantirish masalalari.....	82
Maxmudov H., Muxtarova G., Maxmudov H. Ekologik muommolar va ularning mamlakat iqtisodiyotga ta’siri.....	86
Umurzakova M.N., Gulahmadov Sh.A. Davlat ichki va tashqi qarzlarning ijobiy va salbiy jihatlar tahlili.....	89
Xasanov I.M. O‘zbekistonda mulkchilik munosabatlarning transformatsiyasi: tadbirkorlikni rivojlantirish omili sifatida.....	94
Abdullayev M.G’. Personalni boshqarish tizimining ilmiy-nazariy asoslari va uning korxona samaradorligiga ta’siri.....	101
Адилов Б.Б., Абдуллаева М.К. Ўзбекистонда саноат корхоналарини ривожлантириш, тенденциялари.....	105
Абдуғаниев Ё.Ж. Яшил иқтисодиёт - барқарор ривожланиш мақсадларининг янги парадигмаси сифатида.....	112
Xusanboyeva T.M. Talabalarning iqtisodiy tafakkurini shakllantirishda to‘garaklarning o‘rni va ahamiyati.....	116
Xashimova S.N. O‘zbekiston milliy yashil taksonomiyasi mohiyati va ahamiyati.....	120
Mitillayev I.T. Tijorat banklarida kredit risklarini baholashda zamonaviy scoring modellari va ularning samaradorligini oshirish yo‘llari.....	124
Бобоқулова М.Ғ. Инвестиция муҳити ва Ўзбекистондаги инвестиция жараёнларининг динамикаси.....	127
Bekberganova M.R. “O‘zbekistonda sug‘urta kompaniyalari tushumlarining ekonometrik tahlili”.....	134
Рахимова М.Ш. Модернизация системы социальной защиты.....	138
Oqboyev A.R. Tadbirkorlik subyektlari eksport salohiyatini xalqaro standartlar asosida oshirish yo‘llari....	142
Djumanova R.F. Aholi turmush sifatini baholashning metodologik yondoshuvlari.....	147
Mamatov B.S., Umurzakova M.N. Davlat tibbiy sug‘urta tizimida bepul xizmatlar, reimbursasiya va foydalanish shartlari.....	154
Ешимбетов У.Х. Қишлоқ хўжалигини ҳудудий ташкил этиш ва иқтисослаштиришнинг илмий асослари.....	158
Xodjaeva F.K. Sanoat ishlab chiqarishini tartibga solishning iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish....	167
Yusupova M. Hududlarda ayollar va yoshlar tadbirkorligini rivojlantirishda institutsional qo‘llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish.....	171
Abduxalilov B.Z. O‘zbekistonda IT provayderlar xizmatlari raqobatbardoshligini oshirish: huquqiy va institutsional asoslar.....	175
Abdisamatov A.A. Tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	178

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 4-son 2026 yil

Abdusalomov I.J. Korxonalarda chiqindilarni boshqarish tizimini takomillashtirish va uning moliyaviy natijalarga ta'siri.....	182
Amirov L.F., Sokhibjonova S.S. Directions for increasing agricultural product exports in the context of a green economy.....	185
Boltaxo'jayeva I.O'. Ways to improve the enterprise management system based on modern management models.....	191
Dehqonov U.M., Sativaldiyeva G. Korxonalarda bo'nak to'lovlari hisobining moliyaviy hisobotga ta'siri va ularni optimallashtirish bo'yicha tahliliy yondashuvlar.....	195
Isoqova M.A. O'zbekistonda yashil energiyadan foydalangan holda kichik biznesni rivojlantirishning institutsional va moliyaviy mexanizmlari.....	199
Mamadaliyev B., Teshaboyev J. Korxonalarda mehnatga haq to'lash hisobini avtomatlashtirish va audit samaradorligini oshirish yo'llari.....	202
Poziljonov M., Teshaboyev X. Davlat muassasalarida asosiy vositalarning hisobini takomillashtirish va ulardan foydalanish samaradorligini oshirish.....	206
Rustamova F.A. Qishloq hududlarida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlarning roli.....	209
Tursunboyev Q.O. Transport xizmatlari ko'rsatish sohasida kichik tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishning xorijiy tajribalari.....	213
Umarov T.S. Hududlarda qurilish korxonalarini faoliyatini samarali tashkil etishni ekonometrik modellash va prognozlash.....	216
Xo'jaliyev A.O., Avilov N. Moliyaviy natijalar hisobi va auditda raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligi.....	220
Xomidov T.T., Arziboyeva R.S. Bank aktivlarining tarkibi va ularni boshqarish omillari.....	223
Xusainov M. Sanoat korxonalarida mahsulot tannaxsini kalkulyatsiya qilish tizimini takomillashtirishning metodologik asoslari va audit mexanizmlarini rivojlantirish.....	227
Begaliyeva M.A., Egamshukurova N.R. Jahon savdo tizimi va milliy iqtisodiyot uchun uning ahamiyati..	231
Gulimboyev S.I. Korxonalarda moliyaviy resurslar taqsimotining zamonaviy usullari.....	235
Ibodov J.Q. Moliyaviy tizimning xizmatlar sohalari va bo'g'inlari.....	239
Jumabayeva K.B. Xalqaro pensiya tizimi modellari va ularning mintaqaviy tamoyillari.....	243
Khusanova Z.R., Yo'ldasheva Z.U. Global trends in the development of international tourism services....	249
Sadullayev M.D. Sanoat korxonalari innovatsion faoliyatini boshqarish.....	252
Tilabov N.T. Davlat qarz siyosatini samarali boshqarish strategiyasini takomillashtirish.....	256
Toshtemirov Y.N. O'zbekistonda logistik faoliyatni rivojlantirishning hozirgi darajasi.....	264
Toshtemirova Z.M. Mahalla institutining iqtisodiy integratsiya jarayonlaridagi strategik ahamiyati.....	268
Uralov E.O. Surxondaryo viloyati xududida sanoatni shakllanishi va rivojlanishi.....	273
Xursanova F.Sh. Budjetlararo munosabatlarning iqtisodiy mazmuni.....	278
Yuldasheva G.A. Investitsion qarorlarni kabul qilishda moliyaviy tahlilning ahamiyati va roli	282
Абдуллаева Р. Тadbirkorlikning zamonaviy kuryentlari.....	287
Юлдашев А. Фаргона вилояти маҳаллаларида инвестиция фаоллигини оширишнинг институционал асослари	292
Abdumalikova Z., Razakova B.S. O'zbekiston sug'urta bozorini moliyaviy texnologiyalar (insurtech) asosida rivojlantirish: imkoniyatlar va yo'nalishlar.....	294
Azimov B.F. Milliy innovatsion tizimni boshqarishda tashkiliy-institutsional va moliyaviy-iqtisodiy mexanizmlarning roli.....	300
Begaliyeva M.A. Raqamli iqtisodiyot sharoitida oliy ta'lim tizimida sifat menejmentini samarali joriy etishning ahamiyati.....	304
Dawletmuratov A.M. Xizmatlar bozorini rivojlantirish orqali bandlikni oshirish va daromadlarni ko'paytirish mexanizmlari.....	308
Karimova L.S., Jabborov A.A. O'zbekistonda raqamli iqtisodiyot: holati, muammolar va rivojlanish istiqbollari.....	313
Maxmudov F.U. Oliy ta'lim muassasalarida moslashuvchan marketing strategiyalarini ishlab chiqish mexanizmlari.....	319
Navruz-zoda L.B. Kichik biznes subyektlarining kadrlar salohiyati va bilim infratuzilmasiga bo'lgan talablari: Buxoro viloyati misolida.....	323
Nishonboyev D.E., Abdumalikov S.T. Chorvachilik tarmog'ini innovatsion boshqaruv asosida rivojlantirish istiqbollari.....	327

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 4-son 2026 yil

Nurmirezayeva N.R. Valyuta kursi o‘zgarishining eksport-importga ta’siri: O‘zbekiston misolida amaliy baholash.....	331
Rahimov A.M. Hududiy iqtisodiyotni rivojlantirishda qayta ishlash sanoatini rivojlantirishning samarali mexanizmlarini takomillashtirish.....	335
Ibragimova G.S. Ta’lim sifatini baholashning xalqaro tajribasi va uni joriy etish.....	339
Ravshanova M.M. Hududiy iqtisodiy salohiyatni baholashda zamonaviy raqamli texnologiyalardan foydalanish va ularning elektron tijorat tizimidagi o‘rni.....	343
Ro‘ziboyeva M. O‘zbekistonda ishchi kuchi migratsiyasi va iqtisodiy o‘sish darajasining o‘zgarish dinamikasi.....	347
Saidova F.K., O‘rozov Sh. Korporativ ijtimoiy mas’uliyat (CSR) va yashil iqtisodiyot: logistika sektorida boshqaruv strategiyalari.....	350
Sultonov S.N. Hududlarda klasterlarini investitsion - innovatsion rivojlantirish istiqbollari (Qashqadaryo viloyati misolida).....	354
Sultonova D.U. Korxona iqtisodiyotida resurslarni boshqarishning raqamli-integratsiyalashgan modelini takomillashtirish.....	358
To‘raxojayev H.H., Hoshimov P.Z. Islomiy banklarning ishlash tamoyili va islom moliya tizimining O‘zbekiston iqtisodiyotiga tadbiqu.....	362
Tursunova N.U. Bridging the innovation gap: development-focused entrepreneurship support and international intermediaries.....	368
Акрамова Г.А. «Роль женщин-ученых в совершенствовании механизмов коммерциализации ремесленных услуг Узбекистана в условиях цифровой экономики».....	374
Болтаев Ж.А. Трансформация банковского сектора в условиях цифровизации мировой экономики..	379
Жунайдуллаев М.А. Жанубий Кореяда рақамли таълим технологиялари орқали индивидуал спортчиларини тайёрлаш тизимини бошқаришнинг миллий хусусиятлари.....	384
Митрушова М.Л. Интеллектуальный капитал как ключевой фактор инновационного развития предприятия.....	388
Муродов О.У. Барқарор ривожланиш тушунчаси ва унинг иқтисодий, ижтимоий ҳамда экологик мезонлари.....	392
Саидова Г., Ибрагимова К., Қурбонов А. Рақамли трансформация шароитида енгил саноат корхоналари маҳсулотларининг халқаро рақобатбардошлигини ошириш стратегиялари.....	396
Sarkarov S.Z. O‘zbekistonda qurilish sohasining texnologik bisqichlar kesimida rivojlanishi.....	401
Minojiddinova N.M. Aksiyadorlik jamiyati korxonalarida xodimlarni samarali boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanish istiqbollari.....	406
Ruzmetova I.Y. Xorazm viloyati iqtisodiyotida kichik biznesning o‘rni.....	410
Qudratov D., Ismoilov A. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning tarmoqlar rivojidadagi o‘rni.....	414
Qodirov H.D. Soliq ma’muriyatchiligini takomillashtirish orqali davlat byudjeti daromadlarini barqaror oshirish yo‘llari.....	417
Kinjayev K.N. Banklarda kreditlar tasnifini yaxshilash orqali rentabellikni ta’minlash yo‘llari.....	421
Макушина А.Ю. Государственная поддержка экспортного потенциала субъектов малого предпринимательства в Республике Узбекистан.....	424
Rejapov X.X., Oxunjonova K.K. Ixtisoslashtirilgan savdo majmualarini moliyaviy resurslarini shakllantirish va ishlatish yo‘nalishlari – Bek Baraka savdo majmuasi misolida.....	430
Махкамова Н.С. Роль государственно-частных партнерств (ГЧП) в продвижении устойчивого развития	434
Avilov N., Muhammadova G. Korxonalarda materiallar harakatining auditi va iqtisodiy tahlili.....	441
Abdullayeva R.G., Raxmonova I.S. O‘zbekiston qishloq hududlarida bandlikni ta’minlash holati va rivojlanish tendensiyalari.....	444
Yusupova M.B. Ustama ishlab chiqarish xarajatlarini taqsimlashning ABC usuli.....	447
Toshpo‘latov M.A. Ta’lim loyihalarida moliyaviy mablag‘lardan samarali foydalanishning xususiyatlari...	452
Hamidova Sh., Ahmadaliyeva H. Kapital qo‘yilmalarning samaradorlik tahlili.....	458
Хамракулов С.М. Собственный капитал в функционировании экономических субъектов Республики Узбекистан.....	461
Zayavitdinova N.M. Raqamli platformalar asosida xizmat ko‘rsatish korxonalarida boshqaruv samaradorligini oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari.....	465
Turg‘unov T.S. O‘zbekistonda aholi turmush darajasini statistik taxlil qilishning ahamiyati.....	469
Ботирова З.Қ. Рақамли иқтисодиёт шароитида даромадларни бошқаришнинг хусусиятлари....	475
Бегимова Н.К. Меҳнат бозорида гендер тафовутларининг келиб чиқиш сабаблари.....	481

O‘ZBEKISTONDA LOGISTIK FAOLIYATNI RIVOJLANTIRISHNING HOZIRGI DARAJASI

ТЕКУЩИЙ УРОВЕНЬ РАЗВИТИЯ ЛОГИСТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УЗБЕКИСТАНЕ

CURRENT LEVEL OF LOGISTICS ACTIVITY DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN

Toshtemirov Yo‘ldosh Norpulat o‘g‘li

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti Iqtisodiyot kafedrasida katta o‘qituvchisi

Annotatsiya

Maqolada O‘zbekistonda logistik faoliyatning hozirgi darajasi Jahon bankining Logistika Samaradorligi Indeksi (LSI) asosida tahlil qilingan. 2023-yilda O‘zbekiston 88-o‘rinda (2,6 ball) ekanligi, eng past ko‘rsatkichlar infratuzilma sifati (2,4) va yuklarni kuzatish (2,4) bo‘yicha qayd etilgani ko‘rsatilgan. 2010–2023 yillardagi o‘zgarishlar, muammolar va rivojlanish istiqbollari yoritilgan.

Kalit so‘zlar: logistika, LSI, infratuzilma, bojxona samaradorligi, O‘zbekiston, yuk tashish.

В статье проанализирован текущий уровень логистической деятельности в Узбекистане на основе Индекса эффективности логистики (LPI) Всемирного банка. В 2023 году Узбекистан занял 88-е место (2,6 балла), самые низкие показатели отмечены по качеству инфраструктуры (2,4) и отслеживанию грузов (2,4). Освещены изменения за 2010–2023 годы, проблемы и перспективы развития.

Ключевые слова: логистика, LPI, инфраструктура, эффективность таможни, Узбекистан, грузоперевозки.

The article analyzes the current level of logistics activity in Uzbekistan based on the World Bank’s Logistics Performance Index (LPI). In 2023, Uzbekistan ranked 88th (2.6 points), with the lowest scores recorded for infrastructure quality (2.4) and shipment tracking (2.4). Changes between 2010 and 2023, existing problems, and development prospects are highlighted.

Keywords: logistics, LPI, infrastructure, customs efficiency, Uzbekistan, freight transport.

O‘zbekistondagi logistika va uning xalqaro hamjamiyatdagi o‘rni bilan tanishib chiqadigan bo‘lsak, so‘nggi yillarda davlat transport siyosati natijasida barcha transport rejimlarida aholining iqtisodiy va transport ehtiyojlarini qondiradigan samarali transport tizimini tashkil etish bo‘yicha katta ishlar amalga oshirildi. Shu bilan birga, mamlakatimizning barcha hududlari aloqa bilan ta‘minlandi, yo‘lovchi va yuk tashish hamda havo transporti sohasida tarkibiy islohotlar amalga oshirildi, jahon transport makoniga faol va samarali integratsiyalashuvi uchun shart-sharoit yaratildi. Shu bilan birga, mamlakat transport tizimining samaradorligini pasaytiradigan bir qancha jiddiy muammolarni hal qilishi kerak. Bu muammolarni aniqlash uchun esa, yuqoridagi Logistik Samaradorlik Indeksi murojaat etamiz.

Logistika samaradorligi indeksi (LSI) Jahon banki tomonidan mamlakatlarga logistika muammolarini aniqlash va ularning faoliyatini yaxshilash uchun nima qilish kerakligi haqida yordam berish uchun yaratilgan standart vositadir.

Indeks o‘rtacha oltita asosiy kichik indeksdan iborat:

1. Chegara nazorati organlari, shu jumladan bojxona punktlari tomonidan yuklarni tekshirish jarayonining samaradorligi (tezlik, soddaligi va tartib-qoidalarining mavjudligi).

2. Savdo va transport infratuzilmasi sifati (temir yo‘llar, umumiy foydalanishdagi avtomobil yo‘llari, axborot texnologiyalari).

3. Raqobatbardosh taklif narxlari. Yetkazib berishni tashkil etish qulayligi.
4. Xodimlarning malakasi (operatorlar, brokerlar) va logistika xizmatlari sifati.
5. Ta’minot zanjiri bo‘ylab tovarlarni kuzatish imkoniyati. Uning aniqligi.
6. Mahsulotlarni o‘z vaqtida yetkazib berish va shartnomalarni o‘z vaqtida bajarish.

LSI qiymatlari 1 (eng yomon) dan 5 (eng yaxshi) gacha o‘zgarib turadi va firmalarning ulanishini oshiradi. 2,0 dan past qiymat odatda mamlakat yuk tashishdagi bir qancha muammolarni, shuningdek, tejamkor taqsimot tizimining kechikishlari va haddan tashqari yuklanishini aks ettiradi. Misol uchun, bojxona kirishidagi farq bir nuqtadan past LSIGA qaraganda 25% yuqori jismoniy tekshirish darajasi bilan bog‘liq. Kurs ishining ushbu qismida Jahon banki tomonidan 2023 yilda o‘tkazilgan so‘rov natijalarining ba’zilar keltirilgan. Ushbu indeks Jahon banki tomonidan har ikki yilda bir marta ma’lum bir mamlakatda logistika operatsiyalarini amalga oshiruvchi manfaatdor tomonlarning fikr-mulohazalari va jahon tajribasi asosida aniqlanadi.

LSI ma’lumotlar to‘plamining o‘lchamini kamaytirish uchun ishlatiladigan standart statistik texnika bo‘lgan Asosiy Komponentlar Tahlili (AKT) yordamida ushbu oltita ko‘rsatkichdan tashkil topgan. LSIda AKTga kiritilgan ma’lumotlar 10–15-savollar bo‘yicha ma’lum bir tashqi bozor bo‘yicha ma’lumotlarni taqdim etgan barcha respondentlar bo‘yicha o‘rtacha hisoblangan mamlakat ballidir. Ballar AKTni bajarishdan oldin namunaviy o‘rtachani ayirish va standart og‘ishga bo‘lish yo‘li bilan normallashtiriladi.

AKT natijasi LSI yagona ko‘rsatkichi bo‘lib, bu ballarning o‘rtacha og‘irligi hisoblanadi. Og‘irliklar LSining dastlabki oltita ko‘rsatkichlaridagi o‘zgarishlar foizini maksimal darajada oshirish uchun tanlanadi, bu umumiy ko‘rsatkich tomonidan hisobga olinadi.

AKT protsedurasining to‘liq tafsilotlari 1 va 2-jadvallarda keltirilgan. 1-jadvalning birinchi qatori shuni ko‘rsatadiki, oltita asosiy ko‘rsatkichlar korrelyatsiya matritsasining birinchi (asosiy) xos qiymati bittadan katta va boshqa har qanday xos qiymatdan ancha katta. Standart statistik testlar, masalan, Kayzer mezoni va o‘ziga xos qiymat sxemasi, asosiy ma’lumotlarni umimlashtirish uchun bitta asosiy komponentni saqlab qolishni taklif qiladi. Ushbu asosiy komponent xalqaro LSI hisoblanadi. 2-jadvalda ko‘rsatilgandek, xalqaro LSI olti komponentdagi o‘zgarishlarning 92 foizini tashkil qiladi.

1-jadval

So‘rov ishtirokchilari uchun mamlakat guruhlarini tanlash metodologiyasi

	Kam daromadli mamlakatlarning respondentlari	O‘rtacha daromadli mamlakatlarning respondentlari	Yuqori daromadli mamlakatlarning respondentlari
Sohilbo‘yi mamlakatlarining respondentlari	Eksport bo‘yicha eng muhim hamkor davlatlar beshligi + Uchta eng muhim hamkor davlatlar	Uchta eng muhim eksport hamkorlari + Import bo‘yicha eng muhim hamkor davlat + To‘rtta mamlakat tasodifiy, har bir guruhdan bittadan: a. Afrika b. Sharqiy, Janubiy va Markaziy Osiyo v. Lotin Amerikasi d. Yevropa, Markaziy Osiyo va Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkilotidan tashqari	Tasodifiy ravishda ikkita mamlakat eksport bo‘yicha eng yaxshi besh hamkor davlatlar va beshta eng muhim import hamkor davlatlari ro‘yxatidan. + To‘rtta mamlakat tasodifiy, har bir guruhdan bittadan: a. Afrika b. Sharqiy, Janubiy va Markaziy Osiyo v. Lotin Amerikasi d. Yevropa,
Dengizga chiqish imkoniyati	To‘rtta eng muhim eksport hamkor	Uchta eng muhim eksport hamkorlari	

mavjud bo‘lmagan mamlakatlarning respondentlari	davlatlar + Ikki eng muhim import hamkor davlatlar + Ikki quruqlikdagi ko‘prik davlatlar.	+ Import bo‘yicha eng muhim hamkor davlat + Ikki quruqlikdagi ko‘prik mamlakat + Ikkita mamlakat tasodifiy, har bir guruhdan bittadan: a. Afrika, Sharqiy, Janubiy va Markaziy Osiyo va Lotin Amerikasi b. Yevropa, Markaziy Osiyo, Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkilotidan tashqari.	Markaziy Osiyo va Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkilotidan tashqari + a, b, c va d mamlakatlari birlashgan guruhlaridan tasodifiy ikkita mamlakat.
---	---	---	--

Komponent yuklari xalqaro LSI ni yaratishda har bir asosiy ko‘rsatkichga berilgan og‘irlikni ifodalaydi. Barcha oltita uchun yuklamalar bir xil bo‘lganligi sababli, xalqaro LSI ko‘rsatkichlarning oddiy o‘rtacha qiymatiga yaqin. AKT LSI ning har bir versiyasi uchun qayta ishlansa-da, og‘irliklar yildan-yilga juda barqaror bo‘lib qolmoqda.

2-jadval

Xalqaro LSI uchun asosiy komponentlar tahlili natijalari.

Komponent	Xususiy qiymat	Farq	Individual	Individual
1	5.45	5.25	0.91	0.91
2	0.20	0.04	0.03	0.94
3	0.16	0.06	0.03	0.97
4	0.10	0.06	0.02	0.98
5	0.05	0.00	0.01	0.99
6	0.05	net	0.01	1.00

Yuqorida aytib o‘tilganidek, Logistik Samaradorlik indeksi har har ikki yilda Jahon Banki tomonidan 160 davlatdagi logistik tizimning baholanishi va jahon reytingi asosida tuziladi.

Ko‘rsatkichlardagi eng past ball infratuzilma sifati va yuklarni kuzatish (2.4) ga berilgan bo‘lib, quyidan yuqoriga o‘sgan holda ko‘rsatkichlarni xalqaro yuk tashishlarning soddaligi (2.6), logistika qamrovi (2.6), yuklarni kuzatuv (2.6) va vaqtida yetkazish (2.8) ketma-ketligida joylashtirish mumkin. Ushbu miqdorlardan ko‘rinib turibdiki, O‘zbekistonda Logistika sohasida eng katta muammo infratuzilma sifati va yuklarni kuzatish ekan. Ushbu ko‘rsatkich bo‘yicha ball qolgan boshqa ko‘rsatkichlardan sezilarli darajada past.

Quyidagi jadvalda yillar kesimida O‘zbekistonning logistik samaradorlik indeksidagi o‘rinlari tahlili berilgan. Bunda umumiy reytingi va har bir ko‘rsatkich bo‘yicha ma’lumotlar berilgan bo‘lib, barcha yo‘nalishlar bo‘yicha eng yaxshi ko‘rsatkichga 2010-yilda erishilgan. Umumiy reytingdagi eng salbiy ko‘rsatkich 2014-yilda qayd etilgan. Ammo, aynan shu yilda yuklarni kuzatish va vaqtida yetkazish bo‘yicha ko‘rsatkichlar mos ravishda 77 va 88 o‘rinlarni egallagan.

Quyidagi jadvaldan so‘nggi yillarni tahlilini olib qaraydigan bo‘lsak, deyarli bir necha ko‘rsatkichlarda oxirgi 2023-yilda o‘sinh kuzatilgan. Birinchi navbatda, Bojxona samaradorligi bo‘yicha reytingda 140-o‘rindan 74-o‘ringa ko‘tarilgan. Xalqaro yuk tashuvni soddaligi bo‘yicha ham 30 o‘ringa yuqorilab 91-o‘rinni egallagan.

Bundan tashqari yurtimizda eksport va import uchun kerakli jarayon hujjatlari 10 tani tashkil etib bu ham ko‘p hujjatbozlik bo‘lib, bojxonada yuklar qolib ketishi va transportda muammolar bo‘lishiga olib keladi.

Xulosa va takliflar

Mamlakatning transport-tranzit salohiyatidan yanada samarali foydalanish va O‘zbekiston

tashqi iqtisodiy faoliyat subyektlari xarajatlarini kamaytirish uchun milliy transport tizimini yangi xalqaro transport yo‘laklari bilan yanada yaqinroq integratsiyalashuvi uchun shart-sharoitlar yaratish zarur.

U quyidagilarni talab qiladi:

➤ “O‘zbekiston – Turkmaniston – Eron – Ummon” va “Termiz-Mozori Sharif – Andxoy – Hirot – Eron” yangi transport yo‘laklarini shakllantirish va Hirot – Andxo‘y – Mozor i-Sharif — temir yo‘lini qurish masalasini ko‘rib chiqishni faollashtirish;

➤ bojxona tartib-taomillarini takomillashtirish va soddalashtirish hamda logistika xizmatlarini, jumladan, konteyner terminallarini boshqarishning zamonaviy axborot tizimlarini, konteyner parkini hisobga olish, konteynerlar harakati, yuk tashish hujjatlarini qayta ishlash tartibini nazorat qilish va boshqalarni rivojlantirish orqali O‘zbekistonning tranzit jozibadorligini oshirish.

Xitoy va Rossiya hamda Markaziy Osiyoning qo‘shni davlatlari bilan ushbu sohada siyosiy hamkorlikni kuchaytirish, bu O‘zbekistonning milliy manfaatlarini hisobga olgan holda mintaqaviy transport infratuzilmasini rivojlantirish va transchegaraviy hamkorlik bo‘yicha kelishuvlarga erishishga xizmat qiladi.

Bu esa mamlakatning transport siyosatini takomillashtirishga, yo‘lovchi va yuk tashish sifati va hajmini keskin oshirishni ta‘minlashga, ularning iste‘molchilar uchun tannarxini pasaytirishga, O‘zbekiston orqali tranzit tashishni ko‘paytirishga, transport-logistika xizmatlarining raqobatbardosh bozorini yaratishga qaratilgan barcha transport turlarining xavfsizligi, ekologik tozaligi va innovatsiyalarini yaxshilash bilan bog‘liq jiddiy institutsional o‘zgarishlarni talab etadi.

Shu o‘rinda shuni alohida ta‘kidlash joizki, yuqoridagi maqsadlarga erishish samaradorligi mintaqadagi barcha davlatlarning bojxona va transchegaraviy tartib-qoidalarni uyg‘unlashtirish jarayonlaridagi ishtiroki darajasiga ko‘p jihatdan bog‘liq bo‘ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 1-avgustdagi “Iqtisodiyotni yanada rivojlantirish va iqtisodiy siyosat samaradorligini oshirishning qo‘shimcha chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-5614-sonli Farmoni // Xalq so‘zi. 2019-yil 2-avgust.
2. Abdulloev A.J., Tairova M.M., Asadov F.Sh., Aminova N.B. Logistika:Uslubiy qo‘llanma // Buxoro -2020.
3. Abdulloev A.J., Tairova M.M., Asadov F.Sh., Aminova N.B. Logistika:izohli lug‘at // Buxoro -2020
4. Tairova M.M., Aminova N.B., Kadirova N.R. Annotated dictionary of marketing terms // German. ISBN: 978-620-3-47123-6